

Emili Giralt i Raventós

(01.04.1927 - 16.04.2008)

L 1 dia 16 d'abril va morir a Barcelona el doctor Emili Giralt i Raventós. Nascut a Vilafranca del Penedès el 1927, el seu perfil fou de tradició liberal i catalanista. Deixeble de Jaume Vicens i Vives, el 1957 es doctorà en ciències històriques i fou professor adjunt de la Universitat de Barcelona. El 1965 esdevingué catedràtic d'Història de la Universitat de València, on restà fins al 1971, quan es traslladà a la Universitat de Barcelona, on reorganitzà el Centre d'Estudis Històrics Internacionals, fundat per Vicens el 1953, i hi creà com a secció el Centre d'Estudis d'Història Rural. Connectat amb Europa, havia assistit a diversos congressos internacionals d'història. Fou professor a la Universitat de la Sorbona (1981-1983) i president de l'IEC (1987-1995).

Un breu recorregut per la seva activitat professional obliga en primer lloc a recordar que la Universitat de València li reconegué la seva tasca amb el nomenament de doctor *honoris causa* el 8 de juny de 2001 i amb la realització d'un volum que aplega els seus articles més rellevants, dins la col·lecció «Honoris Causa» de la Universitat de València, el qual va sortir editat un any després, el 2002, amb el títol *Empresaris, nobles i vinyaters: 50 anys de recerca històrica*. El volum incorpora el seu perfil personal i trajectòria científica fins a la data de la publicació. Posteriorment, la Universitat de Barcelona, en la seva col·lecció «Homenatges», en combinació amb la revista *Estudis d'Història Agrària*, li dedicà un volum en què també consta un perfil biogràfic i la seva bibliografia.

L'activitat d'Emili Giralt com a investigador ha cobert diversos terrenys. Només cal recordar l'estudi fet en col·laboració amb el doctor Nadal sobre la immigració del Regne de França a la Catalunya dels segles moderns, en concret entre 1537 i 1717, publicat per la prestigiosa SEVPEN el 1960. Molts llibres han tingut valor en els seus anys d'edició i després han prescrit, fos quin fos l'èxit que haguessin tingut; en canvi, molt pocs estudis segueixen sent tan vigents, passin els anys que passin, com aquest, que és sempre d'obligada consulta per als estudiosos dels segles moderns.

Ara bé, el terreny més important d'estudi del doctor Giralt, allà on ell va abocar la passió d'investigador, ha estat el de l'agricultura. Curiosament, els qui foren inicialment els dos estudiosos de la demografia moderna es dedicaren a mons de la producció diferents. Mentre Nadal s'inclinava per les fàbriques i els burgesos, Giralt ho feia per l'agricultura i els pagesos. Dues cares de la moneda de la nostra història. No sé si això va ser una divisió del treball vicentiana. Més aviat m'inclino a pensar que són aficions genuïnes de cadascú. En el cas del doctor Emili Giralt, les arrels penedesenques ho expliquen prou bé. És cert que, abans d'això, la seva tesi va tenir a veure més amb el comerç que amb l'agricultura pròpiament dita. La seva tesi, però, va quedar només parcialment publicada, però ha estat insistentment utilitzada.

L'obra del doctor Giralt té diversos aspectes a destacar: la seva passió per l'estudi de l'agricultura i la vitivinicultura en particular, una varietat temàtica i cronològica sense que el rigor se'n ressentí, una gran capacitat per a tractar temes aparentment monovalents des de visions polifacètiques i, en definitiva, una sensibilitat multifactorial de pluralitat històrica, com diu Manuel Ardit en la presentació de l'aplec d'escrits fet per la Universitat de València.

Parlar, doncs, de l'obra del doctor Giralt vol dir parlar no sols de vitivinicultura sinó també de comerç, de preus, de propietat, de tinença de la terra i contractació agrària, parlar del tabac de les Filipines o de la introducció del guano a Catalunya i al País Valencià o parlar de la Il·lustració. Així, ell ha pogut escriure tant sobre els preus del blat de la Barcelona del segle XVI com dels avatars de la Companyia General de Tabacs de Filipines durant els anys de la Guerra Civil.

La seva passió per l'agricultura en general i la vitivinicultura queda reflectida en treballs importants, que esmentem informalment, com *La viticultura y el comercio catalán del siglo XVIII*, de 1952; *Técnicas, rendimientos y mutaciones agrícolas en una finca catalana del siglo XVIII*, de 1960; *El conflicto «rabassaire» y la cuestión agraria en Cataluña hasta 1936*, de 1965; *Introducción del guano como fertilizante agrícola en el País Valenciano y en Cataluña*, de 1969; *Les tècniques de la viticultura anterior a la fil·loxera* i *L'elaboració del vi abans de la fil·loxera*, de 1980; *Família, afers i patrimoni de Jaume Cortada, mercader de Barcelona, baró de Maldà*, de 1986, i *Origines du «Cava» de Catalogne*, de 1990. A més d'aquests estudis, n'hi ha d'altres que arriben fins a dates molt més properes, com el magnífic article de 2002 sobre les fonts del *Llibre dels secrets d'agricultura de fra Miquel Agustí (1617)*, que verifica les àmplies coincidències d'Agustí amb l'agricultura de la *Maison rustique*, d'autors francesos dels segles XVI i XVII. Giralt, d'altra banda, ha estat creador de la revista *Estudis d'Història Agrària*.

La seva varietat temàtica i cronològica queda demostrada amb els seus treballs sobre els preus bladers del segle XVI barceloní, sobre la colònia mercantil francesa de la Barcelona del segle XVII, el treball sobre manifestacions literàries en defensa de l'alçament camperol de 1688, l'ideari d'Antoni de Capmany del segle XVIII, la biografia de Manuel Raventós (1862-1930) o el treball de la Companyia General de Tabacs de Filipines, que comprèn els anys de 1881 a 1981.

L'amplitud de mires amb què tractà els temes que tocava es pot observar, per exemple, a *La viticultura y el comercio catalán del siglo XVIII*, de 1952, en què podem trobar factors de contractació, qüestions d'assegurances, dades de mercat exterior o aspectes de contribució fiscal, la qual cosa suposa treballar amb documentació ben diversa, de la Junta de Comerç als protocols notariais o a les comptadores d'hipoteques. Quan els temes tractats eren aparentment reduïts, els feia entrar en un món ben complex: penso en els seus estudis sobre tècniques agràries o vinícoles, en què el detall en els treballs, terminologia o varietat de plantes fa veure la gran quantitat de factors que caldria tenir en compte quan es parla de productivitat o rendiments agraris.

La voluntat d'oferir obres d'infraestructura bibliogràfica és una altra faceta de Giralt que segurament té arrels vicentianes, les procedents d'*Índice Histórico Español*. Aquesta voluntat va facilitar-nos a tots nosaltres el primer repertori analític i crític d'història agrària: *Los estudios de historia agraria en España (1940-1961)*.

També féu contribucions bibliogràfiques sobre la ramaderia. Després, en aquesta mateixa direcció repertorial bibliogràfica, va dirigir *Bibliografía dels moviments socials a Catalunya, País Valencià i les Illes*, de 1972, i *El franquisme i l'oposició: Una bibliografia crítica (1939-1975)*, de 1981. Dins aquesta voluntat d'infraestructura, cal segurament també situar-hi l'edició amb introducció i notes de les *Memorias históricas* d'Antoni de Capmany, sobre la marina, comerç i arts de l'antiga ciutat de Barcelona, editada el 1961.

Pel que fa a la seva tasca cívica, amb un profund sentit de país, primer cal destacar que no havia vacil·lat en l'ús del català com a llengua científica en molts dels seus articles, i aquesta és la llengua triada per *Estudis d'Història Agrària*, i l'àmbit dels Països Catalans va ser el triat en la bibliografia dels moviments socials. Tampoc no descurà la divulgació, i és destacable la valuosa *Cronologia dels moviments socials dels Països Catalans* (1967), en col·laboració amb Josep Termes i Albert Balcells, síntesi que ha estat d'una utilitat immensa dins i fora de la universitat. També practicà l'assaig de reflexió política sobre el catalanisme històric, com l'escrit publicat per la Universitat d'Aix-en-Provence el 1962.

Va ser un dels historiadors que van començar a traduir en estudis històrics concrets algunes de les consideracions assagístiques de *Nosaltres els valencians*, de Joan Fuster. Quan Giralt arribà a la Universitat de València feia tres anys que havia estat publicat

Nosaltres els valencians. Fruit d'això, segurament, fou el seu polèmic treball sobre la qüestió de les mancances en la industrialització valenciana (1968), que, independentment de la seva vigència o no, va ser un article que s'insertà ràpidament en un ampli debat en la historiografia valenciana dels anys setanta i vuitanta. Per aquesta raó, el podríem definir com un article històric d'incidència no sols acadèmica sinó també cívica i de referència obligada. Si més no, tal com afirmava Giralt, la desviació de capitals cap a l'agricultura en la història del País Valencià sembla un fet innegable.

Però potser la tasca que més revelà aquest esperit d'impuls col·lectiu i organització científica de Giralt al servei del descobriment d'un país massa greument folkloritzat va ser el Primer Congrés d'Història del País Valencià de 1971, el qual hi ha qui l'ha definit com a frontera historiogràfica. Perquè hi ha un abans i un després d'ençà d'aquest congrés que, per raons polítiques, no ha pogut tenir cap segona edició.

Per ironies de la història, mentre que les fàbriques de Terrassa i Sabadell o les del corredor del Llobregat, entre altres, han posat, la majoria d'aquestes, punt final en la nostra història industrial, l'agricultura, i la vinya en especial, és a dir, allò que sovint hem considerat fora de la modernitat de la industrialització, però que n'havia estat motor (sense ceps no hi ha telers, ens ha dit Josep Fontana), segueix cuejant i pel que sembla amb capacitat internacional d'exportació de productes i capitals, fins i tot a Califòrnia. Tant se val l'escàs consum dels espanyols en cava, amb boicot o sense, aquest encara és un sector importantíssim de la nostra producció. I, per cert, el doctor Giralt ens ha deixat explicar les tasques de fer cava a través de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre i la contribució a aquestes tasques del madrileny Lluís Justo i Villanueva.

Així doncs, els estudis del doctor Giralt s'insereixen en un sector encara punta de la nostra economia. Una economia que parla de caves del Penedès o dels vins del Priorat, de la Terra Alta o del Segrià. Qui ho havia de dir que de la pobresa dels Raimat del segle XVI o dels humils síndics a Corts que es deien Freixenet del mateix segle havien de sortir vins o caves poderosos que arribarien fins a nosaltres amb capacitat econòmica.

Aquest és, doncs, per acabar, un dels aspectes que vull destacar. Que a casa nostra, actualment, mentre que les fàbriques sembla que esdevenen passat, l'agricultura segueix sent-hi present i col·labora a revalorar els estudis de Giralt, el darrer dels quals, dedicat també a la viticultura, és un estudi molt valuós a punt de sortir, dins el volum III d'*Història agrària dels Països Catalans*, obra feta sota la seva direcció i que no ha tingut temps de veure completa al carrer.

Com a segona consideració per acabar aquesta breu semblança, també vull destacar que, en el desert universitari posterior a la mort de Vicens i Vives, la presència del doctor Giralt va ser una taula de salvació per a molts. Amb ell vam aprendre a familiarit-

zar-nos amb la documentació i amb coses elementals però descurades en aquella facultat. Així, els «Reyes Católicos» quedaven tronats davant de conceptes emprats àgilment pel doctor Giralt, com la noció de castell termenat o l'existència dels colgats i capficats, amb els corresponents dibuixos a la pissarra, o el colp de la filloxera i l'emergència dels rabassaires i dels obrers. Era un alè d'aire fresc dins aquella universitat d'esquena a la societat i aclaparada per la dependència funcional espanyola.

Text llegit per la senyora Eva Serra i Puig en el Ple del dia 19 de maig de 2008